

3.3.1.h RECURSOS HÍDRICS

El tret principal de la xarxa de recursos hídrics de Catalunya, és la diversitat d'ecosistemes aquàtics en la que està organitzada. En més o menys proporció i en més o menys escala, hi ha pràcticament qualsevol tipus d'ambient aquàtic conegut com a mínim a Espanya i a Europa, i això és un valor de conservació patrimonial extraordinari, per si mateix.

A més, hi ha, també, tota una sèrie d'ambients aquàtics d'origen artificial (rescloses, embassaments, sèquies, clamors, basses i pantans de rec, etc.) que contribueixen a diversificar encara més les opcions de manifestació de la biodiversitat a Catalunya.

En termes globals, a Catalunya ni hi manca aigua ni a escala urbana se'n gasta més que en els països amb un grau de desenvolupament similar. La mitjana del cabal específic a Catalunya és d'uns 23 l/s.Km², quant a Espanya, és de 7 l/s.Km² i a Europa i a escala mundial se situa, en ambdós casos, al voltant dels 9 l/s.Km². Catalunya no és doncs un país eixut.

País	Consum urbà d'aigua (m³/hab.any)
Noruega	190
Itàlia	125
Catalunya	110
Suècia	100
França	85
Holanda	75
Estat espanyol	70
Alemanya	65

L'alta densitat de població (uns 190 hab/km² enfront els 65 hab/Km² d'Europa) fa que malgrat la major quantitat d'aigua per unitat de superfície de Catalunya (uns 700 l/m² davant els 300 l/m² d'Europa), la disponibilitat per càpita sigui baixa.

A escala territorial, la cosa és diferent i els desequilibris són palesos. Així, la demanda urbana mitja de Catalunya és la de les Conques Internes amb uns 300 l/hab.dia, ben superior, per exemple, a la de les terres del Segre i les de l'Ebre, ambdues al voltant dels 250 l/hab.dia.

Pel que fa a l'ús de l'aigua, la distribució a Catalunya és clarament la típica de l'Europa mediterrània, amb uns percentatges entre ús urbà, industrial i agrícola, molt similars als d'Itàlia i Espanya, i, alhora, molt diferents dels del centre i del nord d'Europa.

País	Us urbà (%)	Ús Industrial (%)	Ús agrícola (%)
Suècia	24	74	2
França	19	70	11
Itàlia	17	15	68
Estat Espanyol	6	12	82
Catalunya	19	10	71
Algèria	25	4	71
Índia	2	7	91
Japó	19	32	49
Austràlia	18	5	77
Canadà	10	79	11

En l'àmbit territorial, un cop més són palesos els desequilibris en la distribució d'usos de l'aigua, amb una forta polaritat entre les conques internes (major ús urbà i industrial) i les del Segre i l'Ebre (major ús agrícola-ramader).

Quant al grau de regulació de l'aigua a Catalunya, hi ha una capacitat d'embassament de l'ordre del 40% de l'escolament natural, xifra lleugerament inferior a la de l'Estat Espanyol (un 46%), però que cal qualificar d'elevada si es té en compte que el percentatge espanyol és dels més alts d'Europa.

En termes de qualitat de l'aigua, la contaminació urbana i industrial encara es manifesta mitjançant uns quants punts crítics en les conques internes, mentre que a ponent és l'eutrofització derivada de la mala gestió dels adobs i residus agrícoles qui, de forma directa o indirecta afecta als cursos i masses d'aigua.

Evolució de qualitat fisicoquímica de l'aigua entre 1990 i 1996

Zona	Punts control (1990)	Punts crítics ^a (1990)	Punts control (1996)	Punts crítics ^a (1996)	Millora ^b (%)
Rius mediterranis (interns)	39	14	81	4/6 ^c	163,02
Riu Segre	13	0	28	0	7,43
Riu Ebre i rius meridionals	3	0	8	0	9,57
TOTAL	55	14	117	4	118,15

(a) S'han considerat punts crítics els d'un ISQA < 45. (b) % mitjà de millora en el valor del ISQA. (c) 6 punts crítics si es considera la xarxa ampliada fins a 117 punts de control.

La instal·lació i posada en funcionament de depuradores ha fet baixar el nombre de punts crítics dins la xarxa de control de qualitat de l'aigua de Catalunya, però ha contribuït a estendre la taca de l'eutrofització, en no actuar de manera eficaç sobre la retirada de nutrients inorgànics dissolts, i molt particularment sobre el fòsfor.

L'ús ambiental de l'aigua a Catalunya, ara per ara no existeix, o si més no, no és significatiu. Els rius continuen eixuts o sota règims de cabals manifestament inadequats. A tot això se li pot afegir una manca de respecte important envers les riberes, amb canalitzacions i endegaments preocupats per encaixonar el que no és pot encaixonar.

Situació actual pel que fa a la longitud de lleres naturals
(en Km)

Condicció	Noguera Ribagorçana	Noguera Pallaresa	Llobregat	Ter
Longitud total de llera	130	146	170	167
Llera amb cabal natural	9	70	9	4
Llera amb derivació de cabal	71	10	134	111
Llera convertida en embassament	50	66	12	24

Pel que fa a la biodiversitat, dins la xarxa hidrogràfica catalana, sens dubte l'aspecte més rellevant és la progressiva introducció i expansió d'espècies exòtiques de peixos, o de varietats genèticament allunyades de les del país, sovint sense respectar la normativa vigent en la matèria, per exemple, només en el tram baix del riu Segre hi és present el 80% de les espècies exòtiques existents en els rius i masses d'aigua de l'Estat espanyol.

Objectius a assolir:

- Incloure en tota planificació hidrològica una partida corresponent a la demanda ambiental destinada a conservació dels ecosistemes aquàtics, en aquest mateix sentit cal establir un règim de cabals de manteniment i exigir una qualitat mínima de l'aigua en cada moment.
- Superar l'actual divisió administrativa de competències entre els sectors de l'Administració relacionats amb la regulació de l'ús de l'aigua i la gestió ambiental dels ecosistemes aquàtics, adaptant-se a la seva unitat funcional pròpia dels ecosistemes aquàtics i tenint presents les característiques pròpies de cada conca.
- Revisar les concessions d'aigües susceptibles d'afectar negativament els sistemes aquàtics, tant per fer complir els criteris amb que van ser atorgades com per trobar solucions en aquells casos que ho requereixin (incentius fiscals, pròrrogues, expropiacions, etc.).
- Continuar amb un programa de sanejament de les aigües que contempli els problemes d'eutrofització, essent convenient el tractament de les aigües residuals mitjançant sistemes que retinguin els nutrients inorgànics dissolts, i actuant especialment en el punt d'origen del problema en el cas de la contaminació difusa provinent de les activitats agrícoles i ramaderes.

- Fomentar l'estalvi i la reutilització de l'aigua, establint els corresponents incentius fiscals i polítiques de preus, tenint present que l'objectiu final és la millora de qualitat integral del medi d'on prové i del medi que la de rebre després del seu ús.
- Treballar en la recuperació de la coberta vegetal en general i de les riberes en particular, afavorint la funció de filtre verd que de forma natural desenvolupen les comunitats vegetals de ribera i establint ambiciosos projectes de recuperació de les riberes i de les zones humides.
- Fomentar la sostenibilitat en la pràctica i la gestió de la pesca en aigües continentals, condicionant l'aprofitament del recurs a les capacitats del medi. En aquest sentit s'hauria de limitar i controlar la pràctica de les repoblacions i evitar la introducció d'espècies exòtiques en cursos d'aigua naturals, tot afavorint alternatives vàlides per poder mantenir la seva pesca.